

УДК 614.27:615.9:616.001.1

А. С. Немченко, Г. М. Юрченко

Національний фармацевтичний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ ПРИ ВИНИКНЕННІ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Вирішення завдання щодо створення моделі формуляра лікарських препаратів базується на логічному поєднанні результатів аналізу фахової літератури, визначенні маркетингових характеристик препаратів, вивченні фактичного стану надання фармацевтичної допомоги потерпілим у надзвичайних ситуаціях.

Реалізація цього завдання дозволить планувати використання лікарських препаратів за асортиментом на різних рівнях управління фармацевтичною допомогою населенню при виникненні надзвичайних ситуацій.

Ключові слова: формуляр, Державна служба медицини катастроф, надзвичайні ситуації, невідкладна фармацевтична допомога

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Світовий досвід надання допомоги потерпілим у надзвичайних ситуаціях (НС) доводить, що ефективність застосованих заходів залежить не тільки від медичної служби, але й переважно від організаційної готовності як місцевих, так і центральних органів влади, а також багатьох відомчих організацій [1–4]. При цьому завжди постає ряд проблем, від чіткого подолання яких залежить якісне надання невідкладної фармацевтичної допомоги (НФД). До таких проблем слід віднести: інформаційну, організаційну, транспортну, сортувальну, лікувальну, матеріально-технічну, роботу з рідними, реабілітаційну. Державна служба медицини катастроф (ДСМК) є функціональною підсистемою державної системи запобігання і реагування на аварії, катастрофи та інші НС.

Роль медичної служби країни полягає в готовності надати НФД потерпілим при виникненні НС із метою зменшення втрат серед населення. Вирішити це питання можливо лише використовуючи ефективні лікарські засоби (ЛЗ) у необхідній кількості щонайшвидше від початку аварії.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

У результаті аналізу законодавства України і нормативно-правових документів було з'ясовано, що державою передбачені гарантії щодо забезпечення громадян медичною та фармацевтичною допомогою. Але на сьогодні їх забезпечення відбувається не в повному обсязі.

Для обґрунтування виходу з даного становища і створення умов для забезпечення доступності лікарських препаратів (ЛП) для надання НФД постраждалим у НС у наявних економічних умовах нашої країни, нами вивчено досвід країн з розвинутою економікою та різними системами організації охорони здоров'я (ОЗ) та лікарського забезпечення, взято до уваги рекомендації ВООЗ з напрямків розвитку й забезпечення гарантій щодо організації фармацевтичної допомоги постраждалим у НС.

Економічна ситуація в Україні зумовлює необхідність вирішення проблем додаткового фінансування ОЗ. Нами запропоновано звернутися до деяких джерел фінансування, які дозволять покращити становище з можливості надання НФД потерпілим у НС. Додатковим джерелом фінансування, згідно з аналізом досвіду країн із

розвиненою економікою, є впровадження медичного страхування. Із цього приводу в першу чергу необхідно було б розробити моделі формуляра ЛП, що використовуються при НФД.

Проаналізувавши літературні джерела, нами було визначено, що в останнє десятиріччя у світовій практиці до пріоритетних напрямків оптимізації фармацевтичної допомоги віднесено розробку національних формулярів, які є шляхом до раціонального використання ЛП [5–10]. В Україні ще не створено законодавчої бази для функціонування формулярної системи, тривають дослідження спрямовані на розробку стандартів лікування.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Головною метою цієї статті стало обґрунтування основних сучасних підходів до організації фармацевтичної допомоги населенню при виникненні надзвичайних ситуацій.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Формуляр створюється на підставі переліку основних лікарських засобів (ОЛЗ). Рішення про те, які саме препарати необхідно включити в національні програми, повинні ухвалювати-

ся національними органами ОЗ. Національний перелік ОЛЗ уже затверджений в Україні, тому на даному етапі реформування особливо актуальним є створення формуляра. Методологія формування формулярів і взаємозв'язку регулюючих переліків наведена на рисунку 1.

Також в останні роки в Україні стає помітною активізація фармакоеконімічних досліджень із фармакотерапії окремих нозологій. Актуальність вирішення фармакоеконімічних проблем зростає у зв'язку з необхідністю реформування системи ОЗ в Україні у напрямку введення обов'язкового медичного страхування (ОМС) та розвитку інших форм медичного страхування.

На основі вивчення та узагальнення фактичного досвіду застосування ЛП, за даними проведення маркетингових досліджень ринку, а також експертної оцінки асортименту препаратів за основними показниками (ефективність, перспективність та ін.), стає можливим обґрунтування певних формулярних переліків.

Вирішення завдань здійснювалось на основі системного вивчення та порівняльного аналізу вітчизняних і закордонних підходів до надання невідкладної допомоги населенню при виникненні НС.

Рис. 1. Підходи до формування регулюючих переліків ЛП, що застосовуються при лікуванні потерпілих у НС.

При проведенні досліджень використовувались такі методи: історичний метод (при вивченні проблем: надання допомоги у НС; розвиток законодавчої бази та ін.), логічний, порівняльний, статистичний, метод системного аналізу, маркетингові методи аналізу та експертних оцінок (при аналізі досліджуваної групи препаратів для визначення формулярного переліку лікарських препаратів).

Запропонована загальна методика проведення дослідження складається з п'яти етапів (рис. 2). Перший — аналіз даних фахової літератури України, Росії, Білорусії та інших країн із досліджуваної проблеми й організаційно-економічних, адміністративних та інших підходів зі створення єдиної системи запобігання і реагування на аварії, катастрофи з метою створення концепції надання НЛД населенню з різними

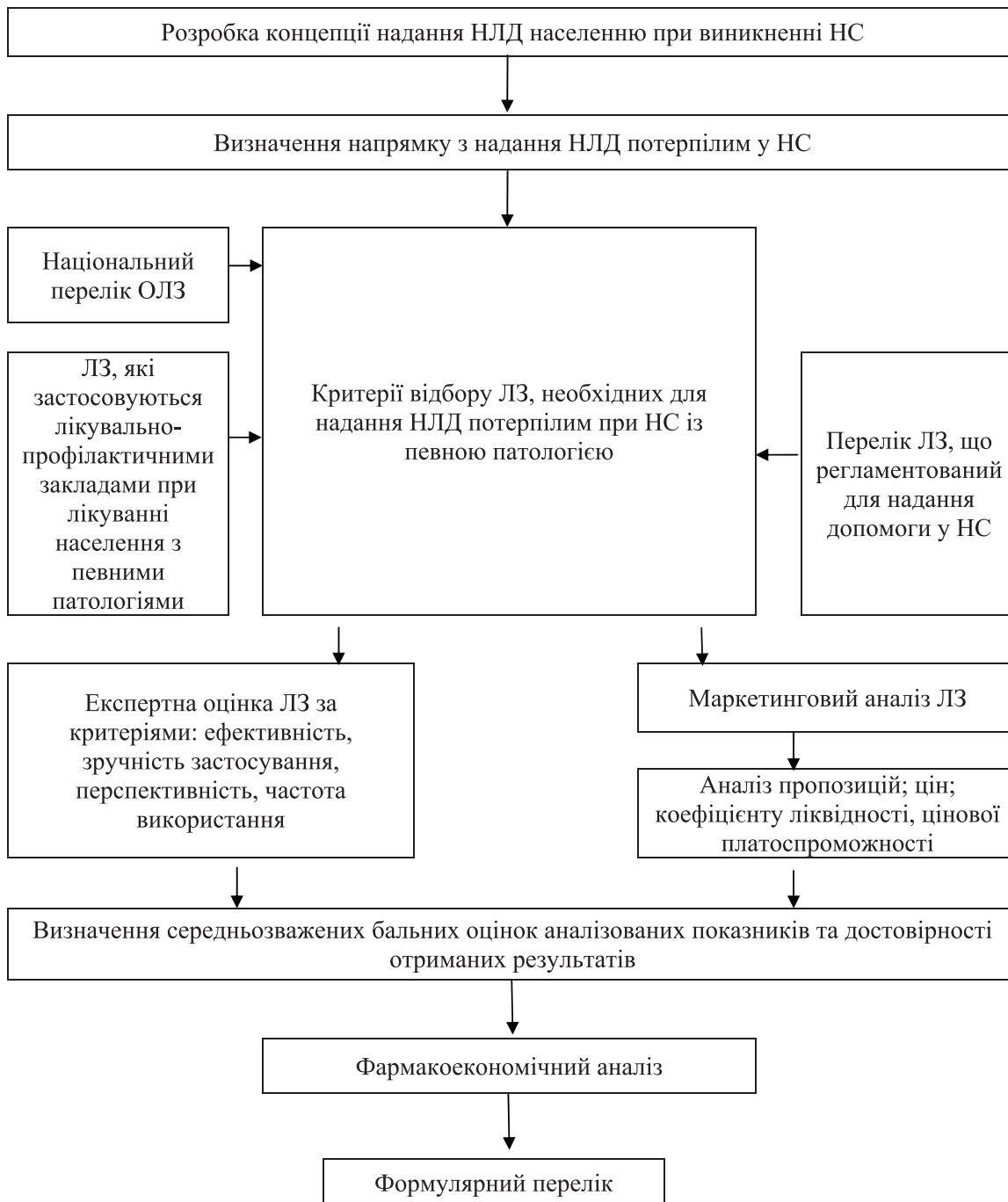

Рис. 2. Загальна методика проведення досліджень

типами уражень при виникненні НС. Другий етап — аналіз даних за патологіями ураження у НС, проведення прогностичної оцінки обставин на території, що досліджується (східний регіон України), розрахунок можливих санітарних втрат з метою визначення актуального на цей час напрямку з надання НЛД населенню при виникненні НС. Вивчення підходів щодо вирішення проблем лікарської допомоги потерпілим у НС, що здійснювалася на основі вивчення досвіду країн з розвинутою економікою та взято до уваги протиріччя між декларативними гарантіями у сфері соціального захисту населення у НС і економічним становищем нашої країни. Третій етап — проведення порівняльного аналізу діючого регламентованого переліку ЛП із препаратами, що фактично застосовуються при лікуванні у випадку виникнення НС. На четвертому етапі нами був проведений маркетинговий аналіз регламентованого переліку ЛП та тих, що фактично застосовуються при лікуванні опікових травм та отруєнь сильнодіючими отруйними речовинами (СДОР) при виникненні НС за такою схемою:

- маркетинговий аналіз фармацевтичного ринкового стану та цін;
- аналіз розрахованих коефіцієнтів ліквідності;
- аналіз розрахованих коефіцієнтів цінової адекватності платоспроможності.

Останнім етапом досліджень є здійснення фармакоекономічного аналізу схем лікувань потерпілих у НС.

У результаті проведених досліджень нами був розроблений формулярний перелік ЛП, необхідний для медичних закладів та відділень Державної служби медицини катастроф для надання НФД потерпілим у НС від опікових травм та отруєнь СДОР.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

1. Ефективність діяльності медичної служби при катастрофах залежить від завчасної її підготовки, підтримки повсякденної готовності, наявності підготовлених кадрів, спеціального і медичного майна.
2. Необхідність вирішення наявних в Україні проблем фармацевтичної допомоги постраждалим у НС визначила вибір напрямку, основні завдання, методи та загальну методику досліджень.
3. Визначено основні етапи досліджень:
  - вивчення досвіду країн щодо підходів до лікарського забезпечення постраждалих у НС;

- маркетинговий аналіз ринку ЛЗ для лікування опіків та отруєнь СДОР;
- розробка переліку ЛП від опікових травм та отруєнь СДОР на випадок виникнення НС, наявність якого буде обов'язковою для медичних закладів та відділень ДСМК для надання НФД потерпілим у надзвичайних ситуаціях;
- розробка формулярного переліку ЛЗ від опікових травм та отруєнь СДОР при виникненні НС.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ

1. Дмитрієвський Д. І. Використання методу експертних оцінок для аналізу асортименту лікарських засобів, які застосовуються для надання невідкладної лікарської допомоги при надзвичайних ситуаціях / Д. І. Дмитрієвський, Г. М. Юрченко // Вісник фармації. — 2005. — № 1 (41). — С. 54–56.
2. Дмитрієвський Д. Аналіз стану лікарського забезпечення хворих з опіковими травмами, які постраждали внаслідок надзвичайних ситуацій / Д. Дмитрієвський, Г. Юрченко, Т. Григор'єва, Н. Шрам // Ліки України. — 2001. — № 5. — С. 11–13.
3. Дмитрієвський Д. І. Методичні рекомендації з організації невідкладної лікарської допомоги населенню при виникненні надзвичайних ситуацій / Д. І. Дмитрієвський, Г. М. Юрченко. — Х.: НФАУ, 2000. — 28 с.
4. Дмитрієвський Д. І. Аналіз стану лікарського забезпечення постраждалих у надзвичайних ситуаціях при отруєнні сильнодіючими отруйними речовинами / Д. І. Дмитрієвський, Г. М. Юрченко, Н. А. Шрам // Фармацевтичний журнал. — 2000. — № 4. — С. 37–39.
5. Henrikson F. Radiation protection standards: A historical perspective / F. Henrikson, S. Frederikson, T. Masterman, B. Jonson // Helth Phys.— 2001. — Vol. 8. — P. 27–35.
6. Kahn H. The economic present and future / H. Kahn, J. Phelps // Futurist. — 1999. — Vol. 13, N3. — P. 209.
7. Xiaoyang Z. Katastrophen medizin / Z. Xiaoyang, Wu. Shiao-Lin, S. William // International Journal of Pharmaceutics. — 2006. — Vol. 322. — P. 136–145.
8. Shiao-Lin Wu. Manual of burns / Wu. Shiao-Lin // Techn. Hosp. — 2006. — Vol. 121. — P. 125–134.
9. Shivastava P. Bhopal: Fnatomy of a crisis. / P. Shivastava // C. L. Slade, B. A. Pruitt. New York, 1987. — P. 7–8.

10. Toukuhata G. K. Three Mile Island nuclear accident and its effect on the surrounding population. / Ed. S. K. Maumbar, E. Willard Miller // Management of Radioactive Materials and Wastes: Issues and Progress. — Peisibl., 1995. — P. 87–92.

УДК 614.27:615.9:616.001.1

А. С. Немченко, Г. Н. Юрченко

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОРГАНИЗАЦИИ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПОМОЩИ НАСЕЛЕНИЮ ПРИ ВОЗНИКНОВЕНИИ ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЙ

Решение задач по созданию модели формуляра лекарственных средств базируется на логическом объединении результатов анализа специализированной литературы, определении маркетинговых характеристик препаратов, изучении фактического состояния предоставления медицинской помощи пострадавшим в чрезвычайных ситуациях.

Реализация этих задач позволит планировать использование лекарственных средств по ассортименту на разных уровнях управления медицинской помощью населению при возникновении чрезвычайных ситуаций.

Ключевые слова: фармацевтический формуляр, Государственная служба медицины катастроф, чрезвычайные ситуации, фармацевтическая помощь.

UDK 614.27:615.9:616.001.1

A. S. Nemchenko, G. N. Iurchenko

MODERN APPROACHES TO THE ORGANIZATION OF PHARMACEUTICAL CARE IN CASES OF EMERGENCY

Solving the problem on creating of the formulary model are based on a logical integration of the analysis of specialized literature and the definition of marketing characteristics of product, on the study of the actual state to provide medical aid to victims in cases of emergency.

Solving these problems will plan the use of medicines in the range of different levels of management of pharmaceutical care in cases of emergency.

Key words: formular, State service of catastrophe medicine, cases of emergency, pharmaceutical aid.

Адреса для листування:
м. Харків, вул. Блюхера, 4
Тел: (0572)-67-91-70

Надійшла до редакції:
12.11.2010 р.